

TEATR I MŁODY WIDZ

Zakończyła się czternasta edycja konkursu „Młodzież poznaje teatr”. Nowe roczniki młodzieży wypełniały widownie wrocławskich teatrów, nowi autorzy nadsyłali swoje refleksje na teatralny konkurs, w dyskusyjnych spotkaniach pojawiło się wiele nowych twarzy, odezwały się nowe głosy. Zdało się z początkiem sezonu, że zapal przygaśnie, że młody narybek nie chwyci tak ochoczo jak w ubiegłych latach, teatralnej przynęty, obawy okazały się niesłuszne. Właśnie nowi, właśnie pierwszoklasiści odpowiedzieli spontanicznie na propozycję teatru. Zgłosili się licznie na konkurs „recenzencki”, przedkładając prace na temat obejrzanych przedstawień, odpowiedzieli na postawione u progu sezonu teatralnego (i roku szkolnego) pytanie: czego szukają w teatrze, co wynoszą ze spektaklu. Zarówno młodzieży ze szkół ogólnokształcących jak i zawodowych okazali się myślącymi, wymagającymi odbiorcami sztuki. I znów obalony został jeden z przykładów absurdalności mitu, że technicy nie mają zainteresowań humanistycznych. Otóż mają i to prawem psychologicznej równowagi, pełniejsze niż humaniści. Ujawnienie owych zainteresowań zależy od nauczyciela polonisty, który zdaje sobie sprawę, iż drukowane środki przekazu literatury nie są i nigdy już nie będą jedynym źródłem wiedzy w nauczaniu tego przedmiotu. Zainteresowanie teatrem wśród młodzieży szkół zawodowych zostało podkreślone i uhonorowane wyróżnieniem pięciu szkół, które po raz pierwszy w tym roku przystąpiły do konkursu „Młodzież poznaje teatr”, które w sposób zauważalny, z pozytywnymi efektami włączyły się w program edukacyjny Teatru Polskiego. (Są to: Technikum Samochodowe w Strzelinie, Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Czernicy, Zespół Szkół Zawodowych Rolniczych w Ludowie Polskim, Zasadnicza Szkoła Zawodowa „Elektromontaż” we Wrocławiu i Szkoła Zawodowa Wagonowni PKP we Wrocławiu). Uczennica ze Strzelina na pytanie: czego szuka w sztuce teatru — odpowiedziała: „Każdy spektakl rodzi inne emocje, nawet kolejne przedstawienia tej samej sztuki różnią się od siebie, prowadzą do odkrywania coraz to nowych spraw. Teatr odsłania przede mną nowy, ciekawy świat. Gdy sztuka jest dla mnie niezrozumiała, zastanawiam się — dlaczego? Gdy brak wiadomości, sięgam po odpowiednie źródło. Życie to jeszcze dla mnie „tabula rasa”. Zapisuję ją w coraz to nowy sposób”. Żywy, aktywny kontakt z teatrem potrzebny jest młodzieży nie tylko po to by doznawała silnych wrzusek i przeżyć, identyfikując się z bohaterami sztuki, oglądając przedstawienie poznawała lepiej siebie, lecz by znalazła tu również inne wartości, treści intelektualne, odpowiedź na dręczące ją pytania, by teatr stał się bodźcem i stworzył okazję do refleksji na temat sensu i wartości życia, podstawowych obowiązków człowieka. Lektura wypowiedzi młodzieży, recenzji uczniowskich, ankiet przeprowadzanych w szkołach, dyskusje w Klubie 1212, dostarczają cennych obserwacji na temat oddziaływania teatru na młodych widzów. Ważne jest jednak — jak teatr młodzież ogląda. Czy repertuar podejmujący wielkie problemy moralne i polityczne, teatr nie imitujący rzeczywistości i nie ilustrujący literaturę, lecz tworzący nową rzeczywistość, przy pomocy swoistego teatralnego języka kreujący nowy świat. Teatr wciągający młodego widza do współudziału w tworzeniu nowej, teatralnej rzeczywistości. Jakież są oczekiwania młodzieży? Oto co pisze Katarzyna Kowalska, uczennica II klasy z XIV Liceum we Wrocławiu: „Teatr o jakim marzę? Moim wielkim marzeniem jest teatr dobrego aktora. Niepokoją mnie aktorzy nie rozumiejący istoty tekstu, grający przesadnie zaangażowanie. Bo rzeczywiście dobry aktor potrafi nie tylko bezbłędnie zinterpretować swoją rolę, ale tak-

że wyłowić i przekazać widzom, dla nas niezbyt wyraźnie dostrzegalny, głębszy sens wypowiedzi. Chodzi mi więc o wyeksponowanie w „moim teatrze” osobowość aktora oraz SŁOWA. Ma to być teatr intelektualny, poruszający istotne dla nas problemy. Chciałabym także aby teatr nie stosował stale tych samych środków wyrazu, zwłaszcza form eksperymentalnych za wszelką cenę, udziwnień. Marzę także o owym specyficznym nastroju podczas przedstawienia, który powoduje, że wytwarza się jakiegoś rodzaju połączenie aktorów z widzami, sceny z widownią. Słowem teatr, o którym marzę naprawdę, to teatr dobrego aktora”

Czy teatr wyszedł na przeciw potrzebom młodego pokolenia szukającego w sztuce prawdy, autentyczności, a zarazem poezji i piękna, refleksji i zrozumienia współczesności, potrzeby wypowiedzenia siebie?

Celem działań edukacyjno-wychowawczych teatru jest sprawa konstytucji moralnej pokolenia, które za kilka przecież lat stanowić będzie o losie naszego narodu. Czy problem ten potraktowany był w sposób odpowiedzialny? Znamienny jest ogromny kredyt zaufania młodych widzów do teatru. To, że kilkaset „recenzji” nadesłali w tym roku uczniowie klas pierwszych, że pisali szczerze czym jest dla nich teatr, czego oczekują, czego szukają w kontaktach ze sztuką teatru, że są to wypowiedzi wyróżniające się przemyślanym, głębokim spojrzeniem na spektakl teatralny — to wszystko świadczy o autentycznym, szczerym zaangażowaniu młodzieży. Oto wypowiedź ucznia XII Liceum we Wrocławiu: „Idę do teatru na „Kartotekę”. I tu uświadamiam sobie własne zaszeregowanie, wtopienie w tryby maszyny mielącej czas i ludzi. Na scenie widzę mężczyznę, który przypomina sobie i klasyfikuje swoje dzieciństwo, przeszłość i teraźniejszość, a nawet niebyłe i niewypowiedziane. I nagle uderza mnie oczywiste stwierdzenie wewnętrzne: jesteś taki sam jak ten mężczyzna. I nagle wiem: to teatr stał się dla mnie lustrem. I wtedy nieważne jest moje „ja” zewnętrzne, siedzące na widowni. Ten teatr oglądany na scenie stał się moim życiem wewnętrznym. Nie jestem już widzem, jestem aktorem i gram w najwspanialszej sztuce, do której scenariusz sam sobie piszę, gram we własnym życiu. Aby to dostrzec musiałem przyjść do teatru. Gdybym nie poszedł pewnie dalej sądziłbym, że jestem inny od wszystkich. Pewnego dnia oglądałem „Czarownice z Salem”. Patrzyłem jak wykańcza się człowieka, jednostkę myślącą inaczej niż społeczność, w której żyje. I zrodził się we mnie bunt. Posiadłem mianowicie świadomość swojej beznadziejnej zależności od społeczeństwa, w której żyję. To nieważne, że akcja sztuki toczy się w Ameryce i opowiada, pod płaszczykiem epoki i prześladowań religijnych, o szczuciu człowieka. Widziałem sztukę „Equus”, tu teatr jest sceną naszych czasów, mówi o straszliwym osamotnieniu jednostki na tle pędzącego naprzód społeczeństwa. Każdy kręci się wokół własnych spraw, nie mając czasu na zainteresowanie się innym człowiekiem. Byłem tym wstrząśnięty”.

XIV edycja konkursu „Młodzież poznaje teatr” potwierdziła spostrzeżenia o dużej wrażliwości i „uteatralnieniu” najlepszych uczestników Konkursu. Uwierzytelniła przeświadczenie, że wśród niedocenianego pokolenia sporo jest jednostek o wielkiej rozległości horyzontów myślowych i dojrzałości sądów jak na dotychczasową edukację. Uwagi młodzieży nasuwają nieodparcie pytanie: czy teatr owej potrzebie przeżycia czegoś pięknego, doskonałego, owej szczególnej wrażliwości moralnej i estetycznej wychodzi na przeciw zawsze w sposób właściwy?

W sezonie 1979/1980 zaproponowano szkołom obejrzenie 5 spektakli z repertuaru Teatru Polskiego: T. Łubieńskiego — „Koczowisko”, A. Fredry — „Pana Jowialskiego”, Szekspira — „Sen nocy letniej”, S. Mrożka — „Emigrantów”, St. Wyspiańskiego — „Warszawiankę”. Niezależnie od wymienionych przedstawień młodzież oglądała spektakle innych teatrów, one też stanowiły materiał lekcji o teatrze w szkołach.

Najżywiej reagowała młodzież na te widowiska, w których znajdowała odniesienie do współczesności, do spraw naszego narodu, do problematyki historycznej i patriotycznej. Wielkie zapotrzebowanie społeczne na taki repertuar znalazło wyraz w ilości nadsyłanych do Teatru Polskiego prac w których młodzi widzowie przedstawiali swe refleksje na temat obejrzanych przedstawień: „Sto rąk, sto sztyletów” w reżyserii Jerzego Krasowskiego (przedstawienie z Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie, oglądane podczas Festiwalu Sztuk Współczesnych) i „Przyrost naturalny” w reż. Kazimierza Brauna (Teatr Współczesny). Wiele dyskusji obudziło przedstawienie „Pana Jowialskiego” w reż. W. Zatorskiego, które stanowiło przykład uwspółcześnienia klasyki, uzasadniający prawo teatru do odświeżania literatury scenicznej i przybliżania jej współczesnemu odbiorcy. Młodzi widzowie na przykładzie tego przedstawienia uważnie śledzili i wyrażali swoją opinię dla widowiska, które dawało nowy obraz „Pana Jowialskiego”, burząc stary, mocno w świadomości społecznej zakorzeniony kształt utworu literackiego, skłaniając do weryfikacji wielu sądów o naszej przeszłości. Innym problemem, który nie pozwała bagatelizować owych wypowiedzi młodzieży jest bardzo wyraźny nurt krytyczno-krytycznej poszczególne pozycje repertuarowe, uwagi te są umotywowane, nie dyktowane chęcią błysnięcia „pazurem recenzentkim”, lecz chyba troską o drogę, którą teatr kroczy. Fragmenty recenzji drukowane poniżej, wyjęte z ponad 800 prac nadesłanych w tym sezonie do Teatru Polskiego, pokazują to, co wydaje się najcenniejszą wartością działalności „Młodzież poznaje teatr”: dotarcie do autentycznej wrażliwości i świadomości młodego pokolenia, pokazanie jego umysłowości i kierunków zainteresowań. Spośród tekstów tych, omawiających przedstawienia teatralne bieżącego sezonu teatrów wrocławskich, a także teatrów Jeleniej Góry, Legnicy, Wałbrzycha i in. teatrów w Polsce Jury Konkursu nagrodiło prace 6 autorów, zaś 8 wyróżniło. Wprowadzono ponadto po raz pierwszy konkurencję: wyróżnienia dla uczniów klas pierwszych.

Nagrody: Grzegorz Niziołek z III Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za teksty: „Po czechowowsku” — o przedstawieniu „Dziesięć portretów z czajką w tle” w reż. J. Grzegorzewskiego w Starym Teatrze w Krakowie.

„Bal manekinów” w reż. J. Wekslera w Teatrze Współczesnym, „Założba i ironia — czyli horror i burleska” o przedstawieniu Henryka Tomaszewskiego.

Dorota Heck z XIV Liceum Ogólnokształcącego w Wrocławiu za rec. „Milczenie Hamleta?” o przedstawieniu Henryka Tomaszewskiego,

Iwona Kmieć z II Liceum Ogólnokształcącego w Świdnicy za próbę studium porównawczego: „Kartoteka” w wersji literackiej, telewizyjnej i teatralnej”,

Urszula Machnik z II Liceum Ogólnokształcącego w Świdnicy za próbę opisu przedstawienia Starego Teatru w Krakowie „Sen o Bezgrzesznej” pt. „Co się komu w duszy gra”...

Jacek Inglot z I Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za 4 teksty: „Traktat o manekinach albo Księga wtóra Rodzaju”, „Moje wrażenia ze spektaklu „Pan Jowialski”, „Zarys portretu nonkonformisty, czyli kawał. prawdy wyrwany ze zgnilego Cielska Rzeczywistości”, „Poproszę o sól — czyli Więcej Witkacego” o przedstawieniu „Baby-

-Dziwo” w reż. M. Straszewskiej.

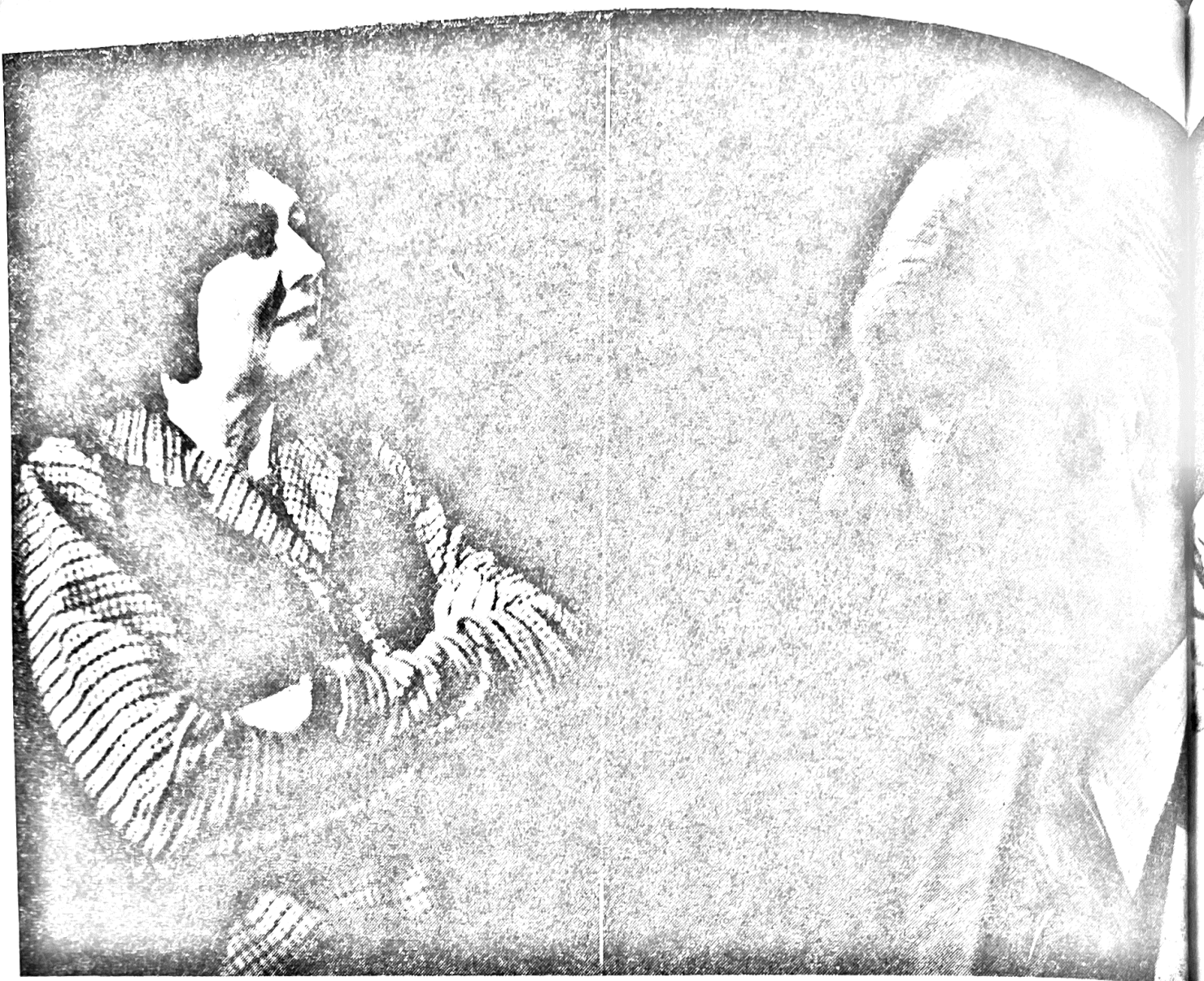
Andrzej Cudak z Liceum Ogólnokształcącego w Trzebnicy za rec. przedstawienia „Przyrost naturalny” w reż. K. Brauna.

Wyróżnienia: Anna Kaleja z II Liceum Ogólnokształcącego w Świdnicy za 2 teksty: „Maciej Prus contra Andrzej Wajda” — o „Nocy Listopa-

dowej", Felieton o szkolnym „Teatrzyku przy stolikach”.
 Grażyna Zdanowska z Zespołu Szkół Budowlanych we Wrocławiu za teksty: rec. z przedstawienia „Warszawianki” w reż. P. Paradowskiego i rec. „Przeźroczystego pokoju” w reż. Krystiana Lupy w Teatrze im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze
 Agnieszka Marczak z X Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za tekst: „W tym szaleństwie jest metoda czyli o znakomitej Idalce Anny im. J. Słowackiego w Krakowie).
 Alicja Banaś z III Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za 2 teksty: „Psychika teatralnego foyer” o „Przyroście naturalnym” w reż. K. Brauna.
 „Miłość, wiara, nadzieja” studium porównawcze na temat trzech przedstawień Jerzego Grzegorzewskiego.
 Barbara Biela z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za 2 teksty: „Dyletanckie uwagi o teatrze i o nas” — próba odpowiedzi na pytanie: po co chodzimy do teatru.
 „Spanie — najlepszy rodzaj krytyki negatywnej w teatrze o przedstawieniu „Warszawianki” w reż. P. Paradowskiego.
 Paweł Berezowicz z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za 3 teksty: rec. ze „Snu nocy letniej” w reż. J. Grzegorzewskiego, rec. z „Warszawianki” w reż. P. Paradowskiego.
 rec. z „Baby-Dziwo” w reż. Marii Straszewskiej.
 Wiesław Kret z Zespołu Szkół Zawodowych w Strzelinie za rec. z przedstawienia „Przyrost naturalny” w reż. K. Brauna,
 Katarzyna Kowalska z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu „Kandyd — mój sąd” (o przedstawieniu telewizyjnym) „Teatr, o jakim marzę”.

Wyróżnienia dla klas I-szych: Antonina Choroszy z X Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za rec. z „Przyrostu naturalnego” w reż. K. Brauna.
 Radosław Krauze z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za rec. z przedstawienia „Sen nocy letniej”.
 Urszula Zemełko z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za rec. z przedstawienia „Sen nocy letniej”.
 Joanna Wołodko z III Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za tekst „W tłoku i przeludnieniu” o „Przyroście naturalnym”.
 Marcin Kolbuszewski z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za rec. z przedstawienia „Pan Jowialski” w reż. W. Zatorskiego.
 Joanna Szczurek z Liceum Ogólnokształcącego w Ząbkowicach Śl. za 5 recenzji z przedstawień: „Warszawianka”, „EmgiranCI”, „Czarna magia”, „Pan Jowialski”, „Koczowisko”.
 Jolanta Rolka z Liceum Ogólnokształcącego w Ząbkowicach Śl. za 5 tekstów recenzji z przedstawień: „Pan Jowialski”, „Koczowisko”, „Baba-Dziwo”, „Emigranci”, „Warszawianka”.
 Witold Bałaban z XIV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za 2 teksty: recenzja ze „Snu nocy letniej” i „Romea i Julii” (w Teatrze Współczesnym).

Wyróżnienia honorowe: Jerzy Frysiak z Zespołu Szkół Elektronicznych we Wrocławiu za recenzję ze „Snu nocy letniej” pt. „Przed kryzysem?”.
 Lila Zalewska z IV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu na recenzję z przedstawienia „Hamlet — ironia i żaloba”.
 Jarosława Karlicka z Technikum Geodezyjnego we Wrocławiu za recenzję z przedstawienia „Przyrost naturalny”.
 Izabela Ziółkowska z VI Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu za rec. pt. „Nowa twarz klasyki” (o „Panu Jowialskim”).
 Marek Janulewicz z II Liceum Ogólnokształcącego w Świdnicy za

K. Zachwatowicz (fot. Adam Iwaniak, Technikum Geodezyjne, Wrocław),
A. Wajda (fot. Tomasz Niedźwiecki, Zespół Szkół Zawodowych nr 6 Wrocław)

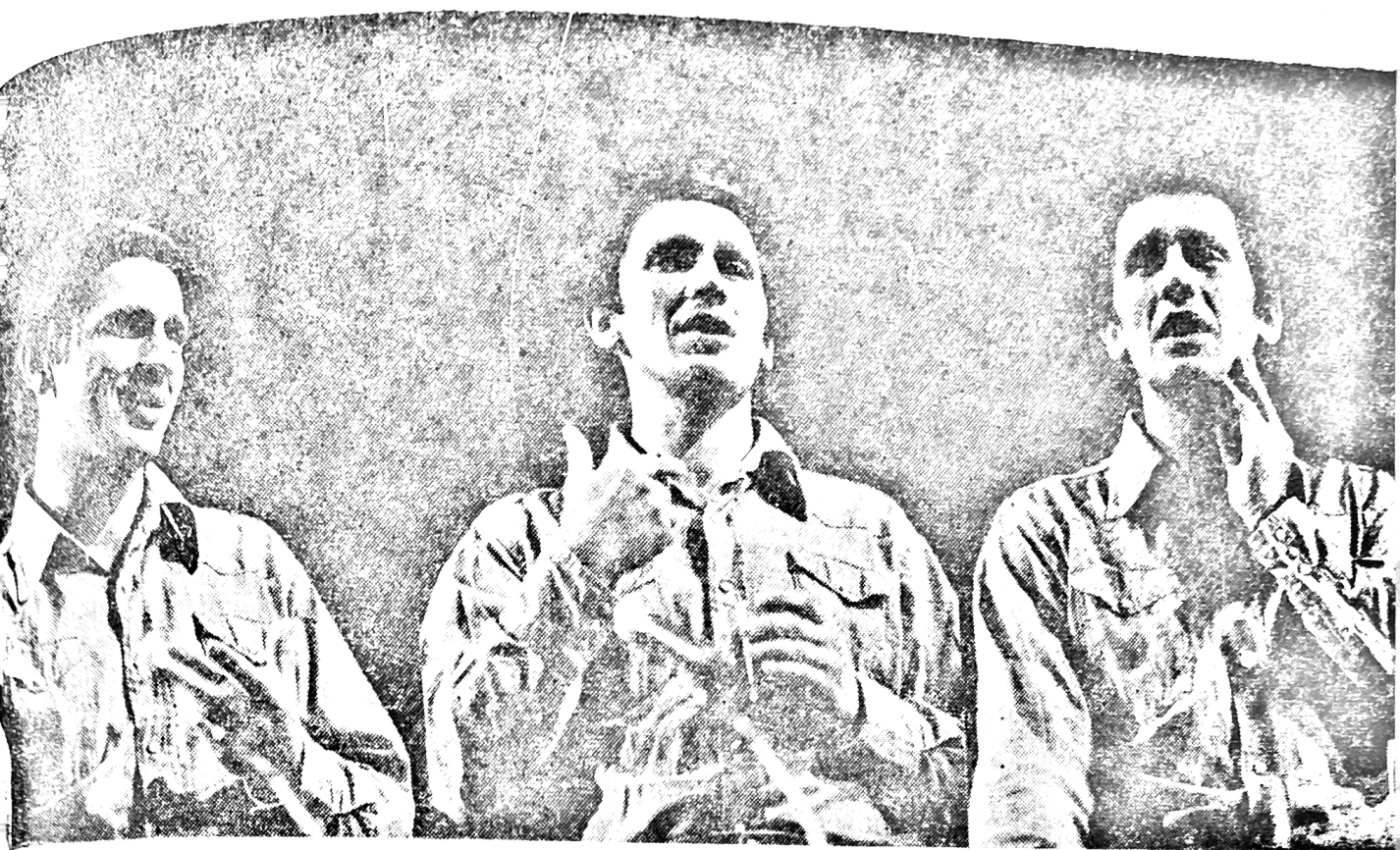
Dariusz Ciba z Liceum Ogólnokształcącego w Trzebnicy za portrety
Andrzeja Wajdy.

Wyróżnienia honorowe: Adam Iwaniak z Technikum Geodezyjnego we
Wrocławiu.

Waldemar Wawrzyniak z Technikum Leśnego w Miliczu za portret
aktora Jerzego Fornala.

Do współzawodnictwa międzyszkolnego przystąpiło w tym sezonie 80 szkół;
44 z Wrocławia (31.572 uczniów), 18 szkół z woj. wrocławskiego (6.728 uc-
niów), 10 szkół z woj. wałbrzyskiego (4.975 uczniów), 7 szkół z woj. le-
gnickiego (3.520 uczniów), 1 szkoła z woj. jeleniogórskiego (537 uczniów)
i 1 szkoła z Góry (woj. leszczyńskie — 537 uczniów).

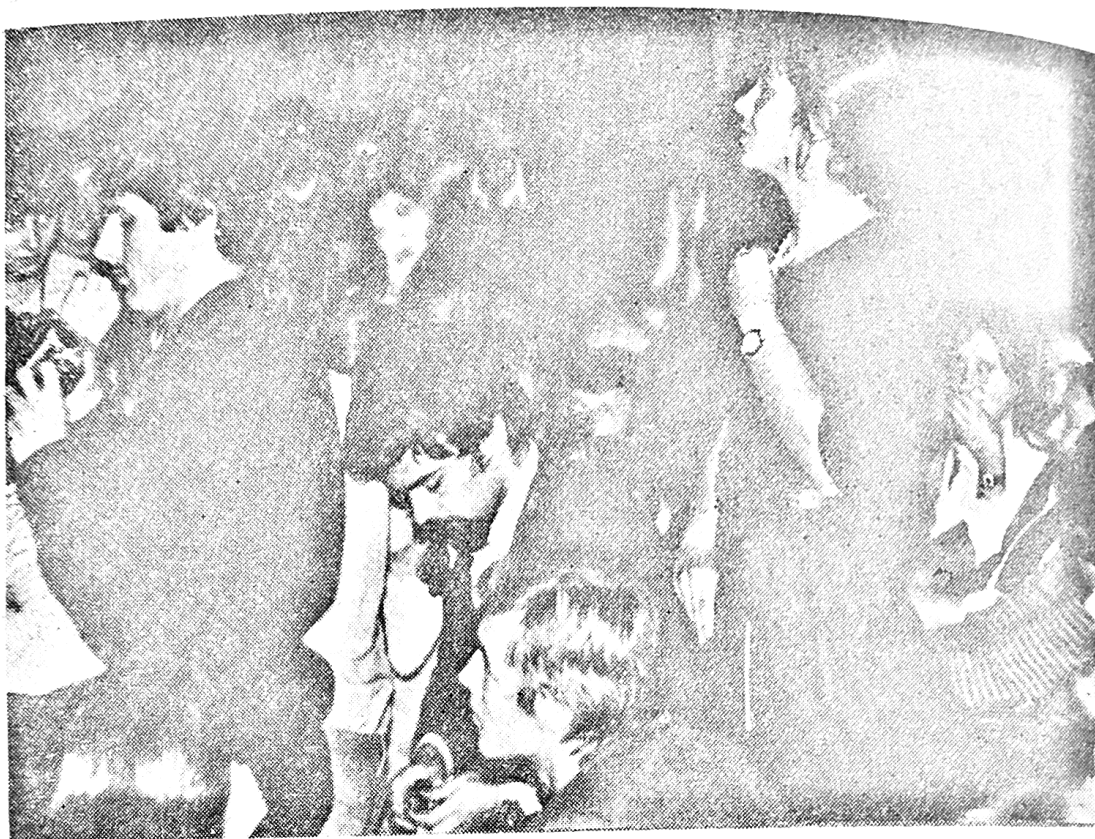
Oceniając udział tej niemal 48 tysięcznej rzeszy we współzawodnictwie te-
atralnym brano, jak corocznie, pod uwagę częstotliwość oglądania przed-
stawień teatralnych, kulturę zachowania się w teatrze, nowe, oryginalne
formy propagowania teatru w szkole, wykorzystywanie przedstawień tea-
tralnych na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych, czynny udział w pra-

Jan Englert (fot. Grzegorz Olbryk, ZSZ nr 4, Wrocław)

cach sekcji zainteresowań Klubu 1212 oraz w zajęciach Wszechnicy Teatralnej. W bieżącym sezonie zaproponowano bowiem młodzieży i nauczycielom cykl wykładów z teorii i historii teatru i dramatu, które miały posłużyć konkretnej edukacji młodych widzów, przygotować ich do odbioru i zrozumienia teatru, a także przygotować do spotkań i rozmów o teatrze z wybitnymi twórcami. Zrealizowano 10 seminariów o nast. tematach: Wstęp do nauki o teatrze, sztuka odczytywania dramatu, teatr antyczny (tragedia i komedia), misterium średniowieczne, teatr w okresie renesansu, commedia dell'arte, struktura widowiska teatralnego, myśl teatralna w XX wieku, teatr Grotowskiego.

Ponadto odbyły się 2 seminaria dla nauczycieli związane z premierami w Teatrze Polskim: o teatrze Stanisława Wyspiańskiego (zw. z premierą „Warszawianki”), oraz o dramaturgii Sławomira Mrożka (zw. z premierą „Emigrantów”). W Teatrze Polskim zorganizowano 4 zebrania plenarne młodzieży zrzeszonej w Klubie 1212 z udziałem wybitnych twórców teatru: Danuty Michałowskiej, Andrzeja Wajdy i Krystyny Zachwatowicz, aktorów: Jerzego Stuhra i Jana Englerta. Każdorazowo w spotkaniach tych brało udział ok. 1500 uczniów. Przez cały rok pracowały sekcje zainteresowań Klubu 1212: fotograficzna, dokumentalno-historyczna i redakcyjna. Ta ostatnia przygotowała materiały do numeru (nie wydanego) jednodziśniówki. Wobec szczególnego zainteresowania sztuką „Koczowisko”, która okazała się dość trudna w odbiorze zorganizowano dla młodzieży dyskusyjne Forum z udziałem autora „Koczowiska” Tomasza Łubieńskiego. Na szczególne uznanie zasługuje aktywność młodzieży ze szkół terenowych, zwłaszcza Trzebnicy, Milicza, Strzelina, a także województwa wałbrzyskiego (Świdnicy, Dzierżoniowa i Ząbkowic Śląskich) i legnickiego. Także licealiści z Góry (woj. leszczyńskiego) mimo uciążliwego dojazdu do Wrocławia osiągnęli wysoką frekwencję zarówno na wykładach Wszechnicy, spotka-

Dyskusja w Klubie 1212 (fot. Marek Sokołowski, Technikum Samochodowe, Wrocław)

niach dyskusyjnych, jak i przedstawieniach teatralnych. Ten liczny udział szkół spoza Wrocławia ma w sobie wręcz akcenty bohaterstwa, zważywszy odległości, trudne warunki dojazdu, powrót ze spektaklu późną nocą, brak dogodnej komunikacji oraz, co nie jest bagatelne, koszt jaki pociąga za sobą każdorazowe „pójście do teatru”. Okoliczności te brało pod uwagę Jury, rozstrzygając współzawodnictwo międzyszkolne. Nagrodzono 13 szkół, zaś 11 wyróżniono.

I nagrody: X Liceum Ogólnokształcące im. St. Sempołowskiej we Wrocławiu,

XIV Liceum Ogólnokształcące im. Polonii Belgijskiej we Wrocławiu,

II Liceum Ogólnokształcące im. gen. A. Zawadzkiego w Świdnicy,

Liceum Ogólnokształcące im. II Armii Wojska Polskiego w Trzebnicy.

II nagrody: III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza we Wrocławiu,

Liceum Prywatne SS Urszulanek we Wrocławiu,

Zespół Szkół Budowlanych we Wrocławiu,

Liceum Ogólnokształcące im. Wł. Jagiełły w Ząbkowicach Śl.,

Technikum Chemiczne im. Komisji Edukacji Narodowej w Brzegu Dolnym,

Zespół Szkół Zawodowych nr 4 we Wrocławiu.

III nagrody: Technikum Leśne im. prof. W. Jedlińskiego w Miliczu,

VI Liceum Ogólnokształcące im. B. Prusa we Wrocławiu,

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6 (IV LO) we Wrocławiu.

Wyróżnienia: Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Ziębicach,

I Liceum Ogólnokształcące im. J. Śniadeckiego w Dzierżonowie,

Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. gen. K. Świerczewskiego w Czernicy.

Zespół Szkół Rolniczych w Ludowie Polskim,

Zespół Szkół Ekonomicznych im. S. Żeromskiego w Legnicy,